

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 15. У Сомбору 15. Августа 1866. Год. VIII.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последњег, а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа едаред на месец.

Цена е за оба Листа 4 ф. а за сам додатак 1 ф. 20 н. на год.

Из упутства за приправнике и учитељ

(о науци читаня, писаня и о реалним струкама.)

Школска управа у Минстру издала е прошле год. упутство, како се имаю спремити они, кои оће да буду примљни у приправнички завод. У том упутству има много практички мигова не само за приправнике, него и за учитељ, кое овде у изводу стављаю. Упутство ово односисе на науку читаня, писаня и реалне струке.

1. О читаню. Опажа се на многим приправницима, да немаю доволно вештине ни у механичком читаню; неуму непознато комађе, ни оно најлакшега садржая, да течно и лепо прочитаю; него запињу на речима ако су мало необичние тако, да и невештии слушалац опази несигурност. Ово е отуда што се невештбаю доволно у течном читаню; а код неких е за дивно чудо, колишно су уобште мало читали. Овима се препоручуе: да се вештбаю у читаню на глас, да читаю подуже комађе, најпре животописе или просте приповедке, ер е ово најлакше, бар по четврт или по пол сата без прекиданя, и то с' почетка полакше и разговетно, и да се врло чуваю од претрчаваня езиком и прогутавањя последњих слогова и речи. По овоме е наравна ствар, да се ова недоскудица још у већој мери виђа код старие деце. А како у школи, где е више деце ово вештбанѣ ние можно, (да едан по четврт и по сата чита) ер би то сила времена однело, то се препоручуе учитељима,

да згодно комађе изберу и деци задаю, да свако по едан комад код куће чешће на глас чита и читајући да се вештба, али онда их мора и испитати, да види, есу л' читала.

Има их, кои су доста вешти у механичком читању, ал и ништа више. По гласу им видиш, да се оно читанѣ баш ни најманѣ ненаслани на садржај; макар шта им задао, свуд едан глас, едан израз, као да е една душа у свему комађу. Противу овога тако рећи бездушног, мртвог и безсвестног читанија, најболѣ е средство, да прочита најпре учитель деци тай комад за образац, па да га онда читаю деца. Само овим начином ухвате деца душу комада, познаю, где валя дати глас ячи, где слабий, где га валя дићи, где спустити, и које речи валя побрже прелазити, а које полакше на развлек. Болѣ ухвате дух комада овим начином него пажњом на знакове, кои ретко где означую смисао сасвим точно. Овде се наравно предпоставля, да садржај комада деца најпре знаю, па онда и то, да учитель сам уме добро и примерно читати. Преко е нужно, да при избору комађа, које ће учитель да деци за домаће вештбанѣ зада, избере она, које ком детету к' срцу иде, које се дете радовати; само на том научиће се на оно читанѣ, у ком има душе и живота.

Особиту пажњу валя да обрати учитель на смислено и лепо читанѣ и рецитованѣ песама. Обште е познато, да размер стихова утекне с' дететом. И овде е пре свега нужно, да учитель читајући покаже деци, како валя лепо и са обзиром на овај размер читати. Код песама валя најстрожије на то пазити, да дете сваки стих лагано чита или казуе. Док ово не може, дотле није он господар стиху, већ стих нѣму.

Овде имамо још и то приметити, да треба учитель са свом строгости за тим да буде, да ни пошто деца ни едного слога, ни едного гласка непрогутаю. Противу овога зла валя сваки учитель и то одма на почетку са почетницима непрестано да војеу док га сасвим из своје школе неизтреби.

2. О писаню. При сачиняваню писмених саставака приправничких, има дотични учитель највећма на ово пазити, да ови у почетку употребе најпростие речи и најпростие ставове. Многи од приправника има некакав свраб потрзати најнеобичније, неки туђе и стране речи, те најпростию и најтрезнию мисао заплести у гомилу све некаквих наказних и најсакатних речи и израза. Овом бучаню у коваквим фразама, с' коим е увек и тотанѣнѣ скопчано, валя одма на почетку

У строго на супрот ићи. Желити е да ови саставци буду разумљиви и точни, и што е можно краћи, сабиени и снажни. За извешт-банѣ у овом преко е нужно, да најпре добре образце преписую, па онда по тима да се у своим саставцима држе. Ове писмене саставке валя увек строгой коректури подврћи, и то пред свима и са свима.

Што се тиче красописа, то се има пре свега ићи на разговетан и течан шакопис, па онда и на леп. Зна се из искуства, да многи и учители и приправници врло мало вештине имаю у течном писаню, а то е зато, што се врло мало вештабаю у овом. Треба их дакле пре свега упутити, да много преписую, кои нису у станю сами састављати, и то да преписую из књига и ствари, које могу за образац служити, како чистоће и точности езика и правописа, тако и важности садржая. При овом преписиваню валя се чувати с' почетка неписати брзо, да се ненауче шлендриянски, а доцније валя ићи и на то, да и побрже пишу.

Леп шакопис добию деца највише кроз то, кад се строго на то иде, да им прописи буду чисти, брижљиво и колко можно лепо написани, при чему валя и на изглед пазити, да е до-вольно празна около руба, да сваки одсек мало унутри за-почне, и друго.

Код красописа има се пазити; да се неправе писмена сувише велика ни крупна, да сва сложно леже, да су сви дебели потези еднаке дебљине, да единако едан од другог од-стоје, да се неправе на оздо ни озго велики репови, да нису сувише трбушати ни ваздан шнекласти, да сва писмена едне речи међу собом везана стоје, да речи на единако разстављене стоје, да врете право иду, и наеднако растојанѣ, заради чега валя најпре подметац у помоћ узети, а после и без нѣга.

Лепо прављенѣ броева (цифри) несме се занемарити, а баш ово е велика срамота за свакога приправника и учитеља, нехтети ово неколико знакова научити лепо правити.

При цензури шакописа валя најпре главне мане изправ-љати и показати, како валя оно лепше начинити, па кад е ово изглађено, онда на ситније мане ићи. Ако е кое писмо сасвим ружно, то га валя по лепшем образцу стотинама пута само самцато изписивати и дотле правити, док се рука неизвештба, да га лепо начини.

(Продужиће се.)

Градиво за прво писанѣ и читанѣ

(из Земљописа и Повестице).

(Продужетѣ.)

8. У Карловци има србска богословия и велика гимнасија. Далмација е најтопли крај у целом аустриском царству. У манастиру Раваници лежи целокупно тело србскога цар Лазара. У манастиру Крушедолу лежи рука св. майке Анђелие. У Пешти има велики гвоздени мост преко Дунава. Но е био праведан, зато га е спасао Бог. Први патријарси били су Аврам, Исак, и Јаков. Праведни е Јов образац, како валя беде сносити. Стари Грци били су најславнији народ на свету. Стари Римљани били су најсилнији народ на земљи. Аугуст е био први и највећи римски цар. Цар Константин е први учинио хришћанску цркву царствуюћом. Први славенски апостоли били су: св. Кирил и Методије. Неслога србских войвода после Душана упропасти србско царство. Одважност Карађорђа и Милоша ослободи Србију од турскога јрма.

9. Оба Бечја знаменити су са яке трговине са раном. У Срему и Славонии рађа славно вино и воће. У Далмацији рађа многа маслина, смоква, лимун и поморанџа. У варошима цветају науке и вештине, занати и трговине. У Бачкој има два србска манастира: Ковиљ и Бођан. У горњој Угарској има само едан србски манастир: Грабован. У Славонии има два србска манастира: Оравица и Пакра. У Хрватској има два србска манастира: Гомирѣ и Лепавина. Вавилон е био највећи и најстарији град на свету. Четир велика пророка есу: Исаја, Еремија, Езекиљ и Данил. Четир света Евангелисте есу: Матей, Марко, Лука и Јован. Св. Ђорђе и Дмитар погинули су под цар Дукљаном. Макавеи су образац, како валя своје любити и бранити. За владе римскога цара Аугуста, родио се Христос Спаситељ. На сто година после цара Душана отеше Турци Цариград. Године 1716 поби войвода Евгеније страшно Турке на Варадину.

10. У Пешти е столица сви наука и вештина за Угарску. Муач е знаменит са битке Мађара и Турака године 1526. Матузал е доживео најдужи век, 969 год. У Атини су прво ѣ највећма процветале науке и вештине. Римско царство из ничега постало доцније цео свет овлада. Под цар Душаном била

е србска држава у највећој снази. Под угарским краљ Матиом изчњивали су Срби өзгру угарске војске. Браћа Бакићи били су у најстрашњих турска доба најславнији србски јунаци. Крајина е заведена на одбрану Угарске и Аустрије од Турака. Беркасово у Срему било е поздњих столица србског деспота Јована Моровић у Срему био е столица србског деспота Стевана Штиљановића. Год. 1696 страдали су Турци на Сенти већма него игде. Арапске су цифре тек иљаду година после Христа обште примљене. Од како се књиге печатају нема више но 440 година. Пароплови измишљени су пре 60 а паровози пре 40 година.

11. У Угарској највеће су србске обштине: Кикинда, Сомбор, Вршац и Нови Сад. У Славонии знамените су банџе: Даровар и Лишк обе близу Пакраца. У Европи највеће су планине Алпе, у Азији Имаџај, у Америци Анде. Европа, Азија и Африка зову се стари свет, а Америка и Аустралија нови. Шиклош у Бараньи био е доцнија столица србског деспота Стевана Штиљановића. У манастиру Шишатовцу лежи целокупно тело св. Стевана Штиљановића. Ирод посече 14000 деце да би само међу њима и Исуса посекао. Св. Константин и његова мајка св. Елена били су први од царева хришћани. На позив грчког цара Ираклија дођоше Срби год. 636 п. Х. у ове земље. У Срба е било три цара: Душан силни, млади цар Урош и св. цар Лазар. Срби су имали три деспота на оној страни: Стевана високог, Ђурђа и Лазара Бранковића. Србски патријарси на овој страни били су: Арсеније Чарновић, Арсеније Јовановић и Јосиф Раячић. Најславнији србски списатељи били су: Доситеј Обрадовић, Јован Рајић и Лукијан Мушички.

12. У Банату има 7 срб. манастира: Ходош, Бездин, Сенђураћ, Базаш, Месић, Златица и Войловица. У фрушкој горји има 12 срб. манастира: Раковац и Беочин на дунавској, Привина глава, Шишатовац, Кувездин, Бешеново, Раваница, Јазак, Опово, Ремета, Гргетег и Крушедол на савској страни планине и Фенец на Сави. У Далмацији су знатнији србски манастири: Крка, Крупа, Драговић, Савина, Прасквица и Режевић. Срби у Аустрији имају 7 владика: Новосадског, Темишварског, Вршачког, Будимског, Пакрачког, Горњокарловачког и Задарског. Скоро ће бити 500 год. како Срби на Косову

www изгубише царство. Срби имаше 7 кралѣва из лозе Неманя: Стевана, Радослава, Владислава, Уроша, Драгутина, Милутина и Стевана Дечанског. Србски деспоти у Угарској били су: Стеван, Змај Вук, Ђорђе и Јован од племена Бранковића и Стеван Штиљановић. За владе цара Леополда пређе са патријаром Арсенијем на 40000 србских породица у Аустрију г. 1690. Срдар Стојан Јанковић и Иља Смиљанић беше славни србски усочки јунаци, које и данас песме славе. На Сланкамену страдаше люто Турци год. 1691, где се славно показа срб. войвода Јован Манастирлија. Наши прадеди любиле своју веру и език, своје обичаје и слободу, и одликоваше се у овом над свима славенским племенима. Завист неслога и издајство три најцрња зла, са којих Срби изгубише царство, и данас их упропашћује.

Веверица.

(Једна лекција из науке гледања.)

II.

За забаву и науку са старијим ученицима (у III. разреду).

(Свршетак.)

У. Сад ми реците, дал ви у веверице на уснама какве длаке видите, које се од других осталих разликују?

Д. Те су круте и беле боје.

У. А по чему се разликују ове до носа длаке?

Д. Ђр су врло дугачке, круте и црне.

У. Како се зову, тако тврде длаке?

Д. Чекиње, перая и бркови.

У. Избројте колико перая имаде овде?

Д. Пет.

У. Ето и овде спрам очию и на ланитама имаде неколико.

У. Шта видите на врх ува?

Д. Читаву поворку длака, као неки цбунић.

У. Тај цбунић длака на ушима, изгледа ко рогови; на по-
томе се може наша проста веверица од других још различитих
врста лако разазнати. Сад ми још реците, дал би та животи-
њлица у препеци сунчаной себи умела чимгод заклон и ладо-
вину направити?

Д. Могла би репом.

У. Како јој реп изгледа, кад би њиме заклон могла на-
правити.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Д. Дугачак е и у цбуну.

У. Тако е. Сај да видимо, да ли е тело или реп дужи.
(учитељ мери) Дакле кои е део дужи?

Д. Реп.

У. Стојли те дуге длаке око репа свуд унаоколо ко у
мачке?

Д. Не, оне стоје само на две стране, па у ширину.

У. Добро е; и то ко иглично лише у зелене еле. Због
тога е реп широк, и због тога, може га веверица место сун-
цобрана употребити, што она и чини кад седа. Она га држи
тако високо, да сен управо преко леђа изнад главе пада. —
Њене очи као што видите, стоје сасвим у страни главе и из-
лазе здраво напоље. Шта још видите на њима?

Д. Оне су доста велике, и црне боје

У. Какав е у веверице врат?

Д. Њен е врат доста дуг, и тек мало тањи од дугог тела.

У. Ма да су јој ноге кратке, опет су зато спрам ње
нешто дуже, што е понајвише у глодајућих животиња. Зато
им е ход скакутајућ. Колико прстију има на свакој ноzi?

Д. На свакој предњој ноzi има четир; а на стражној
пет прстију.

У. Тако е! Само треба да још приметите, на предњој
ноzi, овај покат, кој место палца важи. Јесу ли палцеви рас-
тављени или с јужени?

Д. Растављени су.

У. С чиме су оружани?

Д. Оштрим ноктима.

У. Доле има модричaste кожне топанке нашто?

Д. Да се може лакше верати.

У. Какве е боје веверица?

Д. Она е црвено загасите боје.

У. Понајвише изгледају тако све наше веверице. Али има
их и црни, црно загаситих, и шарених. У зиму су све по-
највише сивасте, а по трбуху беле. Сасвим беле веверице
врло су ретке. — Како се то каже, кад које животно добро
види и осећа (мирише)?

Д. Има оштар вид, добар нос.

У. Судите по овом што ћу вам рећи, да л' е код вевер-
ице једно или друго, од тих чула укорењено? — Кад се чо-
век попије по дрвету, на ком е веверицино гнездо, и ту нађе
младе без маторих, па их додирне; чим се врати, одма осети,

да е ту човек био, и носи своје младе далеко, далеко у друго гнездо. Шта више ако додирнеш под гнездом дрво, на ком е веверица, таки она осети па скаче с еднога дрвета на друго. — Па ако на највишем расту или букви седи, а на земљи едан жир лежи, таки га она спази. — Шта мислите дакле, имали неверица оштра осећања?

Д. Има.

У. Назначите ми нека.

Д. Нос и вид.

У. И врло њежно осезање мораду имати, ер најслабије дрктанье дрвета, кад га човек дирне примети она. Још и на едан дан напред осети, кад ће бити буре, грмљавине и кише, па одма са оте стране од куд непогода долази, заграђује своје гнездо. А и осети неваљо орах по тежини, ер чим га узме предњим ногама ако е неваљо позна га и баци, па зато, што год за зимницу ораха сакупи, ни едног нећеш неваљног наћи. Можда е кои од вас видео веверицу у прозору на ланчићу или у менажеріи.

Д. Ја сам видео. И ја сам.

У. Па сте вальда приметили, дал' е мирна и суморна или весела и живостна животињица.

Д. Весела е и живостна.

У. Ест веверице су врло окретне, шальвие, имаю лепе очи, волу чистоћу, па се даду припитомити и многой вештини обучити: по обичном такту, ког увечбаю, науче играти. Неки учен човек, приповеда о том: Ја сам имао две веверице, женку и мужака, у едном великом кавезу; оне су играле неку ванредну игру што ћу да опишем. Мужак е скакао увек у страну, тако, да му е тело увек полукруг правило. А женка е опет до њега стояла и тако исто скакала, само што е она мањи круг правила, а падање се тако моментано збивало, да си увек само едан ход чуо; ер су обое у едан исти мах на спод стали. Ја сам их едном опет пуних десет минута гледао где играю, и то са предњима ногама лупали су по споду, сасвим по најточнијем такту. Из тога се може докучити, да веверице врло добро музикално уво и тактно осећање имаю. — Где се те њежне и живостне животињице обично задржаваю?

Д. У шуми на дрвима.

У. Зашто се оне могу тако лако а и брзо по дрвима верати?

Д. Ер имаю на прстима оштре покте.

У. Да оне своя гњезда као тиге на дрвећу, понајвише на слама и растовима праве и то од гранчица, лишћа и маховине, то сте ваљда видели или чули. Али вам морам још рећи, како оне себи гњездо граде. Оне га направе горе на дрвету, ко неку шилијсту капу. Са стране од куда се сунце рађа, направе оне врата, али и доле уз дебло, оставе једну рупу. Зашто праве гњездо налик на кров?

Д. Да немож' унутра киша падати.

У. Из тога можете докучити, волели оне суво или влажно место?

Д. Суво.

У. По чему судите?

Д. Ђр над собом кров дижу, да се вода доле слива, а не на њих.

У. Али зашто оне осим главна улаза и ону доле рупу праве?

Д. Да би осетили, и опазили брзо, ако им се који непријатељ од доле прикрасти жели.

У. Тако је. Таквих гњезда сагради сваки пар веверица најмање по четир. Због тога могу оне своје младе ако се несрећа здеси одма у друго гњездо преместити. Али ко ће ми казати чиме се веверице ране?

Д. Орасима, жиром, лешњицом, коштицама, кестењем.

У. К томе још морате коштице од ораха, семење елово и кленово, пупе од дрвећа, јагодино лишће и печурке придодати. — Како се веверица намести кад еде?

Д. Седне на стражње ноге.

У. Људи, што у шуми дрва секу, нађу по пуно гњездо млади. Дал' веверица само једно окоти?

Д. Не, више.

У. Ти имаш право. Веверица окоти трое до седморо младих, који су осам даца слепи, па их дои млеко, док немогу по дрвима пузити, и то бива после четир недеље. — Сад би још рад знати, да ли веверица корист или штоду людма напоси! Многи људи еду њено месо, са њеном кожом кожухари постављају халтине, а од репа т. е. од оних длака на репу, праве се кичице за сликање. Но оне кваре много дрвеће ер одгризају пупе, копају посејни жир и друго семење па побду; разгризају ресе слама и кленовом дрвећу, и однесу многе лешњице и орахе себи за рану на зимницу, па их закопају у земљу. Дакле реците ми, како ви мислите, есу ли нам веверице од користи или од штете?

Д. Оне су њ од користи и од штете.

У. Найвећу штету могу оне човеку онда нанети, кад га уеде, ер им е уедац отрован. Има много примера, да се човеку, ког су уеде, морао прст осећи, ер се рана ниг залечити могла. — Сад напоследку, желим знати, ко ће ми од вас све то што смо о веверици говорили, лепо наброити и описати.

ПРИМЕТБА. На овај начин ваља у народној школи учити природопис. Притом е врло добро уз описивањ животиня придодати сгодне приповедке о животиняма, какове нам и Пријатељ Србске Мladeжи доноси.

Кијевска писма.

II.

(28 Јуния 1866).

Сад ево навршисмо школску годину. Беше за ме доста мукe, а то и сами знате, да се немогаше олако проћи у моим околностима. Првог Јуния почеше нам се репетиције. Испити су били 13. 14. 16. и 17. Јуния, а 21. Јуния беше свечани испит из свию предмета пред високопреосвештеним Митрополитом Кијевским Арсенијем. Митрополит е био са испитом веома задовољан а и цела нѣгова свита, — епископ, доктори св. богословије и магистери. Сад имамо одмор до 15 Августа, па онда ћемо науке наставити. Професори врло добро предају, али е предмета много, и едва може човек све утувити што на предавањима слуша. Превести ћу неколико лекција из разних предмета, да виде и наши Србљи, шта се ради у богословиј Кијевској. — Књига у Библиотеки Духовне Академије имамо много, и надам се да ћу се преко ѣрија начитати, само е времена мало, — мало за моје велико предузеће. Но мислим барем, да ће се србска богословска омладина моим примером побудити, и увидити, да јој се ваља озбиљно приправљати за радњу на пољу духовне просвете. А где ћемо се ми тамо у нашем крају чему ваљаном научити, што е свештенику нужно? Па и где су нам тамо књиге, да се сами читањм дотеруємо и поучимо? Ёдино нам е спасеније, да наши отличнији изучени богослови овамо долазе, или још болѣ, да врстни младићи одма по свршетку осмог гимназиског разреда овамо дођу, и да се најпре у висшим разредима семинарије за академию припреме, па онда у Академию да ступе. По мом увиђењу нужно би и

преко нужно било, да Свети Патријарх Србски и Преосвештени Архиепископи наши, о своме или о народном трошку, пошлю овамо одма још обе године барем шесторицу одабраних Срба, да се духовним наукама уче, ер тако ће се само по заключењима прошлог сабора нашег нови рад у богословима нашим започети и новим духом заданути моћи. Само са таквим свештенством, кое е ваљано изображено, и кое свести и волѣ за духовну и просветну радњу има, произвестће се лепша хармонија између Владика и Свештеника, између калуђера и мирског свештенства, само онда ће наступити братска слога и узаймна љубав међу свештеницима еднога места и едног предѣла, и свештеници ће кадри бити у заедничкој радњи са учительима народ од зла и пропасти чувати и к' странеом напредку приводити. Люто се вараю они наши люди, кои мисле, да е за попу онај ђак кој се нинашто друго употребити неможе, и кои држе да се невѣжеством чува вера и закон. Данас сви паметни люди држе, да су воспитани и изображени свештеници највеће благо за цркву, за веру и за напредак народни; у таквим свештеницима добили би Архиепископи наши силну народну подпору, да с њима заедно за благо народа делаю. Овде у Русији Архиепископи, Архимандрити и Проте, као трудолюбиве пчелице делаю на пољу духовне књижевности, а свештеници дела њихова читаю, и народу казую, како му се владати ваља, да постане болји и напредни. Гледам ове проте руске како слободно стоје пред митрополитом, и нестесњаваю се ни најманѣ, и како митрополит с њима лепо поступа, ербо су ваљани и сви из реда Магистри Богословије, а Прота Фаворов е Доктор и Проф. Богословије на свеучилишту св. Владимира; но и есте ваљан и отличан, а још е млад човек, едва ако му има 40 или највише 45 година.

Богословије стоје далеко болѣ него у нас. У нас тамо свештеници, ако и есу богословию учили, слабо се баве с њоме, а и богословци тек као од беде уче своје студије и иду у цркву, управо рећи гледе само да сврше науке па да до леба дођу. Остали ђаци наши и незнаю за науку Християнску. Али овде е у Русији сасвим другачије. Богословске науке предаю се овде у свима заводима, па и на самим универзитетима. И едан гимназиста руски далеко више знаде о богословији него наши богословци. О духовној Литератури руској нећу ни да вам пишем, ербо сте с њоме познати, за њу сам од вас први пут чуо, с њоме сте ме ви први упознали. Наша академия

издаје два часописа: „Кијевски труди“ и „Воскресное чтение.“ Има у њима преизредних богословских научних и популарних чланака, кои би нашем свештенству, а посредством овога милом нашем Србству од велике моралне користи бити могли.

Пре неколико недеља вратио се високопреосвештени Митрополит Кијевски Арсеније из престолнице Руске и имао сам приступ к њему. Примео ме је снисходително и врло лепо. Питао ме је, како ми се свиђа у академији, и зашто наши богословци неодолазе овамо да се воспитавају у академији! При полазку мом од Нѣга, имао је милост дати ми велику поскурицу и једну св. икону из Лавре Киевопечерске на благословение. После сам био код преосвештеног епископа Порфирија и с њиме сам имао част читав сат разговарати се. И он ми вели, ваљало би да се упознамо ми Срби са руским духовним академијама, и питао ме је излази ли код нас који црквени лист? Која су најновија и најваљанија дела духовног садржаја на србском језику? Који су најзнатнији писатељи на пољу духовне литературе код Србаља у Аустрији? Каква се популарна дела за народ у духу вере и морала на србском језику печатају? Можете представити себи, како ми је образ од стида црвенио, кад ми је на ова питања требало одговоре дати. Јадно беше, но мордох му истину одкрити, и казати како је код нас. —

Високопречисти Господин протопресвитер Раевски, по којој милостивој препоруци сам овде тако лепо примљен и са свима потребама живота снабђен, писао ми је, да останем овде више година, како би магистерски степен добити могао, али мене силно вуче љубав к домовини, и желио би се одма по свршетку академичког курса, у ово доба године кући вратити. Какав ћу степен заслужити, не знам. Само толико држим, да ћу овим што сам овамо дошао, добити поуздани и чврсти основ, на коме могу даље радити и роду свом као ваљан свештеник достојно послужити. Ја још и ово мислим. Ако би наши србски синови долазили овамо на србски трошак, да неуче све предмете, него да избере сваки само по три или четири богословска предмета и да се само с овима занимају. Устројство академија удешено је за руске ђаке, којима „академични степен“ одређује будућу каријеру, а за нас су нуждни засада само људи по струкама изображени, који ће после бити професори из појединих богословских наука.

Познато ће вам бити, да овде у Кијеву имаде и женска

гимназия, са шест разреда. Док разберем, написаћу вам шта се у њој предаје и учи. —

На даљину тако се човек у Русији привикне, да ми се сада Сивац тако близо чини, као пре Пешта. Моје колеге поразилазише се кући, па и они који су на 800 врсти од Кијева, (а седам се врсти рачуна на сваку нашу миљу). И то није за Русе далеко, па притом њине чарде и гостионице, с којима сте се из мога путописа у Даници, и из писма, што мом рођеном брату писах, упознати могли!

Ваш

Милан Костић.

НАРЕДБА

вис. кр. угарског намест. Савета

од 23 Апр. о. г. Бр. 11.890.

епархијалним властима православне цркве: Арадској, Темешварској и Вршачкој.

Наредбом од 9. Дек. 1862. Бр. 85,914 у погледу на ред обучавања кои се има у православним народним школама обдржавати, позвате су дотичне епархијалне власти, да настојавају, како би се у свакој по език мешовитой общини две самосталне школе установиле, од којих би у једној србски а у другој романски език био редовни език учења. Том приликом изречено је, да ће се, и међутим докле се ово дело неоконча, као и уопште у свима по език мешовитим общинама, где нема изгледа да ће се две школе завести моћи и где је број младежи и једне и друге народности готово подеднак, — полудневно обучавањем, пре подне на једном, а после подне на другом език, кое је досад тамо уобичајно било и одсада задржати.

Смаграјући на то, што је на гдеком тек местима започета радња о заведеном одделеним по народности школама досада слабиим плодом уродила, сад пак зависи она од предузетог већ поделења мешовитих црквених община, — и само извршењем виших наредба о полудневном обучавању понајвише се отешчава тим, што учитељи у таквим школама или у једном или у другом език нису у толико вешти, у колико је за обучавањем младежи нужно, као што се приликом последњих визиције тих школа приметило.

Корист школског обучавања и праведне жеље дотичних община изискују, да се та препона уклони. С' тога је нужно, да у свима школама, у којима је по смислу горњег наредбе полудневно обучавањем заведено, постављени учитељи, кои су учитељски испит у Сомборском Србском учитељшћу свршили, испит из романског езика у Арадској романској препаранди положити имају: они пак учитељи, кои су учи-

тельски испит у Арадској препаранди положили, имаю, ако не с концем текуће, а оно најдалѣ с концем доидуће школске године, испит из србског и старославенског звика у учительишту сомборском положити.

Високопр. Ваше се овим позива, да изводи дотичне учительѣ у овом погледу како ваља упутити, а попис њихових имена управительству Арадског, односно Сомборског учительишта, (кои су о држаню овог испита већ извештени,) саобштити.

В. В. имаће доброту такође оне учительѣ, кои мисле да нису у станю речене испите положити, унапред озбиљно пазљивима учинити, да за времена потраже себи друго место, у ком ће дужностима своима одговарати моћи, иначе имаю они сами себи последице свое нехатости приписати.

У осталом правительство ово предпоставља, да ће се В. В. бржљиво и благовремено о том постарати, да се учительи, — кои овоме испиту подлеже, и кои би се можебити морали са садашњг места уклонити, — даном приликом на друго место преместе и да без службе неостају.

Д о п и с.

У Сомбору, 29 Јулиа, Високи кр. угарски намеснички Савет наредбом од 20 Јулиа о. г. Бр. 55,313 поставио е за овогодишњг повереника свог при испитима о учительској способности у кр. учительишту србском у Сомбору високоблагородног Госп. Трифона Атанацковића бившег негда многозаслуженог професора педагогике у овом заводу а садашњг поджупана славне Бачке жупание наложивши увидно да се испити второлѣтних приправника и учителя, кои имаю на то дозволенѣ, без одлаганя предузети имаю. Преч. госп. управитель учительишта прота Бранковић чим е ову наредбу примио, одма е с наставничким особлѣм посетио господина поджупана, и саобшти му како су се већ сви приправници и учительи што су овде били, поразилазили, почем е школски теचाј на основу високе наредбе од 11 Јул. о. г. Бр. 55,021, без испита завршити се морао, и тако е у овај мах немогућно испите о способности учительској држати. — Још пре тога учинило е управительство учительишта вис. кр. Савету предлог, да се одреди у напред рок ових испита, па да се дотичнима путем Шк. Листа саобшти кад ће они овамо доћи морати. То е исто како чуемо и Госп. кр. правительствени повереник в. намест. Савету предложю, и тако се сваки дан изчекуе наредба, којом ће се рок држаня учительског испита определити.

Школске вести.

ПОКЛОН ШКОЛАМА. Високопреосвештени г. Лукиан Николаевић епископ Горњокарловачки, изволио е, осим Школскога Листа што га сам прима, предплатити на целу ову годину још два примерка Листа овог, и то едан за ученике Богословског училишта у Плашкоме, а други за едну сиромашну школу у епархиј Горњокарловачкој.

ИЗЛОЖБА УЧЕВНИХ СРЕДСТВА У ЗАГРЕБУ. Због немилых ратних околности одгођена е на боља времена.

УЧИТЕЛСКИ ЗБОР. Чуємо да е у Вел. Бечкереку 16. Јунија држан први окружни учитељски збор. За чудо е како нам нитко неописа деланѣ овога збора, а ваљало би, да се у свакоме збору обштим договором одреди едан члан, коме ће у дужност спадати, да овом учитељском јавном органу доставерно саобшти сву радњу дотичнога збора. Тако се чини код Хрвата, Словака, Чеха, Мађара и осталих народа; тако ваља и код нас да буде. За сада јавно умољавамо Господу Вел. Бечкеречке учитељѣ, да нас о бившем збору извести изволе.

НАИМЕНОВАЊА. У Дероњу г. Филип Бркић. Свршио подреалну школу и препарандију у Сомбору проглашен да е способен за учителя у основној школи. Тражили се још: Цветко Поповић и Милош Симић. Потврђено од кр. угар. Наместништва бр. 47658 г. 1866.

У Канъижи, г. Тодор Мирилов. Свршио 4 гимн. класе у Сегедину и препарандију; проглашен да е способен за учителя у основној школи. Тражили се још: Станислав Груић, Стеван Милашиновић, Милић Живић, Александар Стаић, Анастасије Димић. Потврђено од кр. н. бр. 47655.

У Брестовцу, г. Александар Конъовић. Свршио две реалне кл. и препарандију у Сомбору. Проглашен да е способен за учителя на основној школи. Тражио се још Стеван Жекић. Потврђено од кр. нам. бр. 47653.

У Деспот Сентивану, г. Александар Стаић. Свршио 4 гимн. класе у Врбасу и препарандију у Сомбору. Проглашен да е способен за учителя у основној школи. Тражио се још Стеван Милашиновић. Потвр. од кр. уг. нам. бр. 47654.

У Турској Канъижи, Милић Живић свршио 4 гимнас. разр. у Сегедину и препар. у Сомбору, проглашен да е способен за учителя у основној школи. Тражили се још: Михаило Кнежевић и Ђорђе Крагувић потврђ. од кр. уг. Нам. бр. 46752.

УПРАЗЊНА УЧИТЕЛСКА МЕСТА. У Земунском предградију упразњено е место учителя у старијем разреду, с платом од 315 фор. и 60 фор. за обиталиште. Стечај е отворен до последниѣг Аугуста по нашем. Молбенице се шило на поглаварство слободне војне обштине Земуна.

У Сусеку и у Лединици у архидијезеци Карловачкој. Плата е у Сусеку 160 фор. а. вр. 20 пож. жита, толико кукуруза, 12 фун. свећа 6° дрва, слободан стан.

У Лединици: 210 фор. а. вр. 20 пож. мер. жита, толико кукуруза, 12 фун. свећа 6° дрва, слободан стан. Рок 25 Аугуста.

У варошници Шиду у Срему упразњено е место учителя III разреда, с платом 210 фор. 24 пож. жита и толико ситна кигуруза, 6 хв. дрва и 60 фор. накнаде за обиталиште. Иште се да кандидат добро немачки зна. Рок е последниѣ Аугуст. Молбенице имаю управљне бити

на архидицезални конзисториум, а поднети се имаю окружном школском управительству у Шид.

У Араду. плата 400 фр. 4 ланца землѣ, 9 хв. дрва стан, и 60 фр. за поляѣ. Молбенице се поднети имаю Конзисторіи Темшварской.

къ Бр. 133

Уч.

Стечаи.

У Епархіи Бачкой находе се слѣдуюћа учительска мѣста упраздѣна.

1., У Пачиру съ платомъ 105. фор. Ау. вр. 45. пож. жита, 2 хв. тврдихъ дрва, 4 хв. сламе, бесплатно обиталиште и $\frac{1}{4}$ сесие землѣ.

2., У Стар.-Врбасу съ платомъ 105. фр. Ау. вр. 25. пож. жита, 3 хв. дрва, 3 хв. сламе, бесплатно обиталиште $\frac{1}{2}$ сесие землѣ, за кою общество порезъ плаћа.

3., У Туріи два Учительска мѣста, прво съ платомъ 157 фор. 50^р кр. Ау. вр. 20. пож. жита, и 16. ланаца землѣ, и бесплатно обиталиште, а друго съ наградомъ 157. фор. 50. кр. Ау. вр. 20. пож. жита бесплатно обиталиште и 16. ланаца землѣ.

4., У Сент-Томашу два учительска места, свако съ платомъ отъ 400. фор. Ау. вр. и една учителька за женске послове съ наградомъ 300 фор. Ау. вр.

5., У Старом-Бечею Учительско званіе съ чистом годишномъ наградомъ 414. фор. и слободним обиталиштемъ, — Учителька за женске послове съ платомъ 210. фор. Ау. вр. и бесплатним обиталиштемъ.

6., У Баи съ платомъ 315 фор. Ау. вр. 6. хв. мек. дрва и 8. ланаца землѣ.

7., У Фелдварцу съ платомъ 400 фор. Ау. вр. паушала 10. фор. 50. кр. за чишѣнѣ школы 10 фор. 50. кр. бесплатно обиталиште.

Просители имаю своимъ молбеницама крштено писмо, свидѣтельства о учительской способности и досадашней службы, као и моралномъ и политичном поведению свом приключити и овамо от дана публикации Стечая овог рачунаюћи, найдалѣ за четир неделѣ дана поднети.

Из засѣданія Конзисторіалног у Новосаду 7. Іуліа 1866. држаног.

Ко за Лист овај іош платно нис умолява се да то што пре учини.

На друго полгодие прима се єднако предплата.

Подпуних броева од првог полгодия више немамо. —

Сви заоставши броеви првога полгодия (осим 6. бр. Листа и 1. броя Приателя) могу се добити за 50 новчића.

Издає и уређує Никола Ђ. Вукићевић.

Брогиском Андрие Вагнера и друга.